

Torre de Foix

Guardiola de Berguedà

Ubicació

Comarca: Berguedà
Lloc/Adreça: Al lloc de la Torre de Foix dominant el Llobregat.
Emplaçament Damunt dels cingles de la torre. Ctra B-400 Pk.3 cal seguir a l'esquerra per la pista del Jou. 2'5 K
Alçada: 936

Coordenades:

Latitud: 42.20948
Longitud: 1.85876
UTM Est (X): 405795
UTM Nord (Y): 4673665

Classificació

Número de fitxa 08099-130
Àmbit: Patrimoni immoble
Tipologia Conjunt arquitectònic
Estil / època: Gòtic
Segle XIV-XV
Estat de conservació Bo
Notes de conservació: Els propietaris n'han tingut molta cura i interès en mantenir-la en el seu estat original donada la seva importància com a monument i n'han refet la seva coberta.

Protecció Legal
Tipus de protecció: BCIN
Europea – Atributs inspire: National Monument Record – Defensa

Observacions protecció: BCIN. Núm 928:MH. R-I-51-5499 (Decret 22/04/1949, BOE 05/05/1949)

Data aprovació: dv., 22/04/1949 - 12:00
Número inventari Si. Núm 1027 IPAC (Inventari de Patrimoni Arquitectònic de Catalunya)
Generalitat i altres inventaris

Accés	Fàcil
Ús actual:	Productiu
Titularitat	Privada
Titular:	001303100DG07F
Autoria de la fitxa	Pere Cascante i Torrella
Data de registre de la fitxa:	dt., 07/03/2017 - 01:00

Descripció

Conjunt arquitectònic assentat en un altiplà a la dreta del Llobregat damunt d'uns cingles denominats com a "cingles de la torre". Està compost per l'antic mas fortificat amb la seva torre homònima i un seguit de coberts i pallisses annexos. El mas correspon amb una interessant construcció gòtica que consta de dues parts ben diferenciades: una torre de planta rectangular amb planta baixa i tres pisos superiors coberts a un únic vessant i el mas pròpiament dit. Inicialment aquestes estructures estaven separades i integrades dins un mateix recinte fortificat que amb el temps foren integrats en un sol edifici de tipus clàssic de tres cossos amb el carener paral·lel a la façana principal orientada a sud. La torre es situa a l'extrem sud-est del conjunt. Té una planta quadrada amb la base atalussada i tres plantes pis, comunicats internament per una escala de caragol. La coberta de la planta baixa i també del primer pis és en volta de canó i la resta és amb forjats de fusta que descansen damunt de permòdols de pedra. La darrera planta ha estat escapçada i integrada a la moderna masia. Hi ha un clar predomini del massís respecte el buit atès que es tracta d'una construcció fortificada. Només hi trobem una obertura en arc de mig punt a la planta tercera que correspon amb la fàbrica original ja que la porta oberta a la planta baixa i la finestra del primer pis corresponen amb obres molt tardanes. També s'hi observen diferents espitlleres en sèrie de dues al segon i tercer pis i una darrera per arma de foc a la planta baixa. L'aparell és de maçoneria de carreus de pedra calcària, units amb argamassa de calç i disposats en filades més aviat regulars. Les cantonades són de pedra picada i conserva restes d'encintat decoratiu simulant carreus de pedra. Annex a la torre hi ha el cos del mas i del que se n'aprecia clarament la part medieval amb una planta rectangular composta per una planta baixa i dos pisos amb coberta a dues vessants. Aquest cos actualment està embegut pel d'una moderna masia de tipus clàssic que l'uneix amb el cos o volum de la torre. L'accés es situa a la banda est i està formada per un arc adovellat en pedra picada. Al primer pis s'hi obren tres finestres coronades en arc de mig punt de les quals les dues de tramuntana corresponen amb la fàbrica original i estan alternades per sengles espitlleres defensives. Aquesta disposició d'obertures també es repeteix a la façana nord amb sèries de tres finestres en arc i espitlleres. A tocar de la cantonada est hi ha unes mènsules que haurien sostingut un cos quadrat possiblement una latrina. A la façana est hi ha annexionat el cos quadrat del forn de pa. També s'hi observen a nivell del segon pis les obertures d'arc de mig punt, encara que en aquesta façana estan més alterades. Finalment la façana sud és la que té més modificacions ja que correspon amb l'ampliació de la casa en època moderna. En cal destacar la presència d'un arc rebaixat a nivell de la planta primera que coincideix amb una eixida descoberta. L'aparell de les façanes que conserven restes de l'antic mas medieval són amb un aparell de carreus de pedra més aviat mal treballats i escairats, units amb argamassa de calç i disposats en filades més aviat regulars. Les cantonades són en pedra picada. La part afegida en època moderna és amb aparell de maçoneria. L'interior del mas està distribuït en tres cossos que corresponen amb tres crugies i de les que tant sols la que hi ha a tramuntana coincideix amb la planta de l'antic mas medieval.

Observacions:

Aquesta notable construcció reuneix les característiques pròpies d'un mas torre fortificat de l'època medieval i el converteix en un dels edificis més singulars del municipi de Guardiola i un dels més importants de la comarca del Berguedà. Ramon Corominas i Camp, en el seu article publicat a l'Erol

en fa una hipòtesi i un dibuix axonomètric restituïu. Segons ell l'aparença originària seria d'una torre quadrada de planta baixa i tres pisos amb coberta a dues vessants amb el carener perpendicular a la façana i també per un cos rectangular destinat a "domus" o mas medieval compost per una planta baixa, un primer pis i unes golfes cobertes amb teulada a dues vessants amb el carener paral·lel a la façana principal. La comunicació amb la torre es faria per una passarel·la de fusta oberta al primer pis que permetria el refugi dels seus senyors en cas de setge a la torre esmentada, motiu del que la torre tindria tots els serveis bàsics per acollir-hi la família nobiliària en cas d'atac. La torre i el mas estarien tancats per un recinte rectangular que tindria les mateixes dimensions que la masia existent i amb accés des de la part posterior mitjançant una rampa sostinguda per un arc o volta de pedra. Aquesta rampa conduiria en una mena de pati d'armes que coincidiria amb la crugia central de la casa i en el que s'accediria a la "domus" per un portal adovellat. La tipologia constructiva de la casa i també dels elements decoratius ens permet datar aquest edifici de mitjans del segle XIV i principi del segle XV. Paral·lels propers els trobaríem en alguns elements del Palau dels Pinós de Bagà, la casa dels Solanell de la plaça Galceran de Pinós de Bagà a la que corresponia en una mateixa família, la casa Agutzil a Bagà i el mas de la torre de Faia a Gisclareny el qual hauria tingut una fisonomia similar a la Torre de Foix.

Història

El mas de Sant Climent possiblement ja existia al segle X coincidint amb les donacions que es fan al monestir de Sant Llorenç que segons ens esmenten en la seva acta de consagració i havia dividit masos "Quem dommus Guifredus precellentissimus comes et fortissimus marchio atque gloriosus Oliba et egregius pontifex eusdem principis fecerunt et in potestate Sancti Laurentii, cum decem octo mansos, tradiderunt" De tots aquest masos, un d'ells podria ser la torre. Poc després i en l'acta de consagració de la veïna església de Sant Climent no s'esmenta enlloc la torre ni el mas. El topònim de la torre "ça torre" es comença a utilitzar a partir del 1317 quan es documenta l'església de Sant Vicenç de ça torre. Aquest "ça torre" podria referir-se a aquesta construcció car els documents esmenten l'advocació de Sant Vicenç juntament amb la de Sant Climent tenint en compte que el document de 1140 cita els dos altars. Aquesta hipòtesi lligaria també amb el testament d'Estefania Isarna de 1197 la qual i malgrat faci al·lusió a Sant Julià i Santa Maria de Vallcebre esmenta una donació que ens fa pensar en la localització d'aquest mas. ".Relinquo a Pere ipsa honore , quem habet a ipsa torre ea sub parroquia de ipso regale in anteo et ego Bernat et Pere" Aquesta referència podria ser al·lusiva a la torre. Posteriorment aquest mas degué ser profundament reformat al segle XIV i XV quant passà a mans de la família de Foix que també residia a Bagà. De fet el mas és esmentat a partir de 1457 quan l'abat de sant Llorenç aprova la compra que fa Joan Pere de Foix, Batlle de la vila de Bagà i procurador general de la baronia de Pinós per aquesta casa. La seva adquisició pels senyors de Foix, molt lligats a la família de Pinós recau en un motiu estratègic de dominar unes terres que eren molt conflictives entre els senyors de la zona per al control del camí de Berga a Bagà. Els Foix tingueren un fort prestigi dins la baronia ja que a banda de ser procuradors i batlles també van ser promotors d'obres de certa importància com podia ser l'hospital i van ser enterrats a l'església de Sant Esteve de Bagà. Posteriorment els Foix s'emparentaren amb els Solanell, cognom que s'ha mantingut fins que la casa ser comprada per Carbons de Berga.

Bibliografia

BOLÓS MASCLANS, J; PAGÈS, M (1996). El monestir de Sant Llorenç prop Bagà. Artestudi. Barcelona p- 56. COROMINAS I CAMP, RAMON i COROMINAS I CAMP, JAUME (1987). "La Torre de Foix" a L'erol núm.21 Berga, tardor 1987. SERRA I VILARÓ, JOAN (1989). Les baronies de Pinós i Mataplana. Investigació als seus arxius. Vol II i Vol. III. SERRA I ROTÉS, ROSA (1990), "La torre de Foix".

